

37 - 38. Η Αφρική

Ποια είναι η θέση της Αφρικής ;

Σε σχέση με τον 1ο Μεσημβρινό το μεγαλύτερο μέρος της Αφρικής εκτείνεται στο Ανατολικό Ημισφαίριο, ενώ σε σχέση με τον Ισημερινό χωρίζεται περίπου στη μέση και ένα μέρος της ανήκει στο Βόρειο ημισφαίριο και το άλλο στο Νότιο.

Ποια είναι τα όρια της Αφρικής ;

Βόρεια : Βρέχεται από τη Μεσόγειο θάλασσα. Στα Βορειοδυτικά χωρίζεται από την Ευρώπη από τον Πορθμό του Γιβραλτάρ, ενώ στα Βορειοανατολικά χωρίζεται από την Ασία από τη Διώρυγα του Σουέζ, την Ερυθρά θάλασσα και τον κόλπο του Άντεν. Μεταξύ του κόλπου του Άντεν και της Ερυθράς θάλασσας μεσολαβεί το στενό του Μπάμπ - ελ Μαντέμπ, που έχει πλάτος περίπου 70 χιλιόμετρα.

Δυτικά : Βρέχεται από τον Ατλαντικό Ωκεανό.

Ανατολικά και Νότια : Βρέχεται από τον Ινδικό Ωκεανό.

Ποιος είναι ο Οριζόντιος Διαμελισμός της Αφρικής ;

Χερσόνησοι : Η μεγαλύτερη χερσόνησος της Αφρικής είναι το λεγόμενο **Κέρασ της Αφρικής ή Σομαλική Χερσόνησος** στα Ανατολικά.

Κόλποι : Οι κόλποι είναι, στη μεγάλη τους πλειοψηφία, πολύ ανοιχτοί και πολύ μεγάλοι, όπως ο **Λευκός Κόλπος ή Κόλπος της Γουινέας**. Μοναδική, ίσως, εξαίρεση αποτελούν στο Βορρά ο **κόλπος της Λιβύης** και ο **κόλπος της Τύνιδας**, ακόμα κι αυτοί όμως είναι αρκετά ανοιχτοί.

Νησιά : Η Αφρική δεν έχει μεγάλα νησιά με εξαίρεση στα Νοτιοανατολικά της που βρίσκεται το νησί της **Μαδαγασκάρης**. Υπάρχουν κάποιες μικρές συστάδες Νησιών όπως οι **Αζόρες**, τα **Νησιά του Πράσινου Ακρωτηρίου**, οι **Κομόρες** και οι **Σεϋχέλλες**.

Ακρωτήρια : Το πιο γνωστό είναι το **Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας** και το ακρωτήριο **Αγκούλιας**, που είναι και το νοτιότερο σημείο της ηπείρου, στα ανατολικά το ακρωτήριο **Ντελγάντο**, που είναι στα σύνορα της Τανζανίας με τη Μοζαμβίκη και το ακρωτήριο **Γκουαρνταφούιτ**, που βρίσκεται στη χερσόνησο της Σομαλίας. Στα βόρεια υπάρχει το ακρωτήριο **Μπον** στην Τύνιδα, που είναι το δυτικότερο άκρο της αφρικανικής ηπείρου. Ακόμη υπάρχει το **Λευκό Ακρωτήριο** στα σύνορα της πρώην Ισπανικής Σαχάρας με τη Μαυριτανία, το **Πράσινο ακρωτήριο** στη Σενεγάλη που είναι και το δυτικότερο άκρο της Αφρικής.

Ποιος είναι ο Κατακόρυφος Διαμελισμός της Αφρικής ;

Οροσειρές : Η Αφρική παρ' ότι το έδαφός της φαίνεται ομαλό, καλύπτεται από μεγάλα οροπέδια και έχει κάποιες μεγάλες οροσειρές που καταλήγουν σε απόκρημνες ακτές.

Στα **Βόρεια** η **Οροσειρά του Άτλαντα**, στα **Βορειοδυτικά** η οροσειρά **Αχαγκάρ** και πιο **Ανατολικά** το όρος **Τσαντ** και η Οροσειρά **Τιμπέστι**.

Στα **Νοτιοδυτικά** τα **Όρη του Καμερούν**, **Νότια** η Οροσειρά **Ντράκεν**. Στα **Ανατολικά** το όρος **Κιλιμάντζαρο** που είναι και το ψηλότερο σημείο της Αφρικής (5.895 μ.), το όρος **Κένυα** και η Οροσειρά **Ρουβενζόρι** που ξεπερνούν κι αυτά τα 5.000 μ..

Ποτάμια : Το μοναδικό ποτάμι που εκβάλλει στη Μεσόγειο θάλασσα είναι και το μεγαλύτερο σε μήκος ποτάμι της Γης, ο **Νείλος**.

Στα **Δυτικά** εκβάλλει ο **Νίγηρας**, που εκβάλλει στον κόλπο της Γουινέας, και ο **Κόγκος** (το μεγαλύτερο ποτάμι της Αφρικής σε ποσότητα νερών), ενώ **Νοτιοδυτικά** ρέει ο **Οράγγης**.

Στα **Νοτιοανατολικά** μεγαλύτερο ποτάμι είναι ο **Ζαμβέζης**.

Λίμνες : Στα νότια της Σαχάρας υπάρχει η **Λίμνη του Τσαντ**. Η μεγαλύτερη λίμνη της Αφρικής είναι η λίμνη της **Βικτωρίας** από την οποία πηγάζει ο Νείλος. Άλλες

μεγάλες λίμνες είναι η **Ταγκανίκα** νότια της Βικτώριας και η **Τάνα**, στα υψίπεδα της Αβησσυνίας.

Έρημοι : Το βόρειο μέρος της Αφρικής καλύπτεται από την έρημο **Σαχάρα**, τη μεγαλύτερη έρημο της Γης, ενώ στα νοτιοδυτικά βρίσκεται η έρημος **Καλαχάρι**.

Ποιο είναι το κλίμα της Αφρικής ;

Η Αφρική χωρίζεται περίπου στη μέση από τον Ισημερινό και οι περιοχές που εκτείνονται μεταξύ του Τροπικού του Καρκίνου και του Τροπικού του Αιγόκερω αποτελούν τα 2/3 του εδάφους της. Βρίσκουμε επομένως όλα τα είδη του τροπικού κλίματος. Έτσι, στην κεντρική περιοχή της Αφρικής υπάρχει το **ισημερινό κλίμα**, ακολουθούν κατόπιν οι **δύο ζώνες των ισημερινών μουσώνων**, κατόπιν οι **ζώνες του τροπικού** και τέλος οι **ζώνες του υποτροπικού κλίματος**.

Αξιοσημείωτο είναι ότι στην περιοχή του Ισημερινού **υπάρχουν περιοχές που έχουν** εύκρατο κλίμα, καθώς και περιοχές που έχουν **σχεδόν πολικό κλίμα**. Πρόκειται για τις **κορυφές των υψηλών βουνών**, όπως είναι το Καμερούν και το Κιλιμάντζαρο.

Χλωρίδα της Αφρικής

Ανάλογη με τη θερμοκρασία και τις βροχοπτώσεις είναι και η χλωρίδα στην Αφρική. Έτσι, ενώ από τη μια υπάρχουν περιοχές που σκεπάζονται από παρθένα δάση, υπάρχουν και περιοχές που δεν έχουν καθόλου πράσινο ή που έχουν μερικές οάσεις με χουρμαδιές ή ακανθώδη φυτά (Σαχάρα, Καλαχάρι).

Στη βόρεια μεσογειακή Αφρική και στη Νότια Αφρική η χλωρίδα είναι η ίδια, **σχεδόν, μ' εκείνη που επικρατεί στις νότιες Ευρωπαϊκές χώρες**. Χαρακτηριστικές καλλιέργειες των ζωνών αυτών είναι η ελιά, τα εσπεριδοειδή, το ρύζι, τα λαχανικά, το βαμβάκι, το αμπέλι κλπ. Πολλές από τις καλλιέργειες αυτές τις συναντάμε και στο εσωτερικό της χώρας και ιδιαίτερα σε μερικά υψίπεδα, όπου το κλίμα δεν είναι αποκλειστικά τροπικό.

Στις υποτροπικές περιοχές χαρακτηριστικό είναι η **πωώδης βλάστηση** και η **Σαβάνα**. Χαρακτηριστικό της σαβάνας είναι η εποχιακή βλάστηση που φτάνει σε μεγάλο ύψος και τα αραιά δένδρα. Τα δένδρα στις σαβάνες ποτέ δε σχηματίζουν δάση. Χαρακτηριστικά δέντρα των σαβάνων είναι οι **ακακίες, μερικά είδη αρτόδεντρων, οι συκομουριές**, καθώς και τα τεράστια δέντρα, που είναι γνωστά με το όνομα **μπαομπάμπ** και των οποίων ο κορμός μπορεί να φτάσει μερικά μέτρα διάμετρο. Συνήθως οι κορμοί αυτοί είναι μέσα κούφιοι και σχηματίζουν τεράστιες κουφάλες.

Στη ζώνη του Ισημερινού και ιδιαίτερα κοντά στις όχθες των ποταμών και των λιμνών υπάρχουν μεγάλα και αδιαπέραστα δάση. Πολλά από τα δάση της Αφρικής είναι ακόμη σε μεγάλο βαθμό ανεξερεύνητα, ακριβώς γιατί είναι τελείως αδιαπέραστα. Χαρακτηριστικά δέντρα των τροπικών δασών είναι το **τικ, το παλίσανδρο, ο έβενος** κλπ.

Πανίδα της Αφρικής

Αντίστοιχη με τη χλωρίδα είναι και η πανίδα. Έτσι, στη βόρεια Αφρική συναντάμε κυρίως τα γνωστά στη νότια Ευρώπη ζώα, όπως είναι το τσακάλι, η αλεπού και άλλα, συναντάμε όμως και γύπες, ύαινες και καμήλες. Στην ανατολική Αφρική, από την περιοχή της Σομαλίας και πάνω, τόσο προς τα βόρεια όσο και προς τα δυτικά, ζει ως κατοικίδιο ζώο η **καμήλα** που χρησιμοποιείται για μεταφορές κυρίως μέσα από τις ερήμους.

Ακόμη στις περιοχές που αναφέραμε παραπάνω ζει και η **γαζέλα η δρομάς**, που έχει γίνει και αυτή κατοικίδιο ζώο πια. Σε όλες τις άνυδρες περιοχές της δυτικής, κεντρικής, ανατολικής και νότιας Αφρικής ζει η **στρουθοκάμηλος**, το μεγαλύτερο πουλί του πλανήτη μας. Στις στέπες και στις σαβάνες με την εποχιακή βλάστηση ζουν πολλά μεγάλα ζώα, χαρακτηριστικό της πανίδας της Αφρικής. Εκεί ζει ο **Αφρικανικός ελέφαντας**,

Στις στέπες ακόμη ζουν οι **καμηλοπαρδάλεις**, μεταξύ των οποίων και το **αφρικανικό** βουβάλι που θεωρείται το πιο επικίνδυνο και το πιο άγριο ζώο πάνω σ' ολόκληρη την Αφρική. Τα **φυτοφάγα ζώα των στεπών είναι στην ουσία μεταναστευτικά**, γιατί κάθε φορά αλλάζουν τόπο, για να εξασφαλίσουν τροφή, όταν στις περιοχές που ζουν από τη ξηρασία σταματήσει κάθε βλάστηση. **Τόσο στις ερήμους όσο και στις στέπες και στις σαβάνες ζουν πολλά φίδια** από τα οποία άλλα έχουν δηλητήριο και άλλα δεν έχουν. Ανάμεσα στα φίδια που δεν έχουν δηλητήριο μπορούμε να αναφέρουμε τον **πύθωνα** ως το πιο γνωστό, ενώ ανάμεσα στα δηλητηριώδη ανήκει η κόμπρα, που μπορεί να θεωρηθεί ως το πιο επικίνδυνο φίδι στην Αφρική.

Στα βαλτώδη μέρη και κοντά στα ποτάμια, ζει ένα άλλο είδος ζώου, που και αυτό κινδυνεύει να εξαφανιστεί. Πρόκειται για τον **ιπποπόταμο**. Ο ιπποπόταμος είναι αποκλειστικά και μόνο ζώο φυτοφάγο και σπάνια επιτίθεται στους ανθρώπους, ενώ μπορεί σχετικά εύκολα να εξημερωθεί. Από τα **σαρκοφάγα ζώα** αξίζει να αναφερθούν τα **λιοντάρια**, οι **λεοπαρδάλεις**, κλπ., που και αυτά, ακολουθώντας τα φυτοφάγα, γίνονται τελικά μεταναστευτικά ζώα.

Η εξερεύνηση της Αφρικής και η αποικιοκρατία

Η Αφρική άρχισε να εξερευνάται (πέρα από τις βόρειες περιοχές της) από τις αρχές του 15ου αιώνα. Οι εξερευνητές αρχικά ενδιαφέρονταν να οργανώσουν βάσεις ανεφοδιασμού παρά αποικίες. Ο **Βαρθολομαίος Ντιάζ** ήταν εκείνος που πρώτος έφτασε μέχρι τη Νότια Αφρική το 1486 ενώ ο **Βάσκο Ντα Γκάμα** ήταν ο πρώτος που την περιέπλευσε το 1497.

Αργότερα άρχισε ο αποικισμός που κορυφώθηκε στο τέλος του 19ου αιώνα. Κάθε ναυτική δύναμη δημιουργούσε αποικίες στις πλουσιότερες περιοχές της ηπείρου.

Η οικονομία της Αφρικής

Η Αφρική είναι σε γενικές γραμμές μια γεωργική ήπειρος, καθώς το 70% - 85% του πληθυσμού ασχολείται με τη γεωργία. Η γεωργία χαρακτηρίζεται κυρίως από τις

μονοκαλλιέργειες που είχαν οι Ευρωπαίοι άποικοι π.χ. φιστίκια ή καφέ. Είναι αυτονόητο ότι αν μια χρονιά δεν πάει καλά η σοδειά, τότε οι άνθρωποι δε θα έχουν καθόλου εισόδημα.

Βασικά γεωργικά προϊόντα είναι το **σιτάρι**, που καλλιεργείται μόνο στις χώρες τις μεσογειακές, το **καλαμπόκι**, που καλλιεργείται εκτός από τις μεσογειακές χώρες και στη Νοτιοαφρικανική Δημοκρατία, το **ρύζι**, το **ζαχαροκάλαμο**, η **κασάβα** από την οποία στην Αφρική παράγεται το 43% της παγκόσμιας παραγωγής, **χουρμάδες** (το 44% της παγκόσμιας παραγωγής), ο **καφές**, **αράπικα φιστίκια** (το 29% της παγκόσμιας παραγωγής), το **κακάο** (το 67% της παγκόσμιας παραγωγής), **μπαμπάκι**, **καουτσούκ**, και πολλά άλλα προϊόντα.

Η κτηνοτροφία δεν είναι αναπτυγμένη και όπου υπάρχει, έχει τη μορφή πρωτόγονης νομαδικής κτηνοτροφίας.

Το υπέδαφος της Αφρικής είναι πολύ πλούσιο και έχει όλων των ειδών τα μεταλλεύματα. Στις βόρειες περιοχές της Αφρικής και συγκεκριμένα στις χώρες γύρω από τη Σαχάρα υπάρχουν **τεράστια αποθέματα πετρελαίου**. Στο νότο, αντίθετα, βγαίνει το **98% της παγκόσμιας παραγωγής διαμαντιών και το 77% της παγκόσμιας παραγωγής του χρυσού**. Από την άποψη αυτή κανονικά η αφρικανική ήπειρος θα έπρεπε να είναι η πιο πλούσια στον κόσμο.

Η παραγωγή κοβαλτίου στη Δημοκρατία του Κογκό, στο Μαρόκο και στη Ζάμπια φτάνει το **75% της παγκόσμιας παραγωγής**, ενώ το **χρώμιο**, που βγαίνει στη Ροδεσία και στη Νότιο Αφρική αντιπροσωπεύει το **55% της παγκόσμιας παραγωγής**.

Παρόλη την τεράστια **παραγωγή φωσφορικών αλάτων** από τα οποία παράγονται φωσφορικά λιπάσματα, είναι στην τελευταία θέση από τις άλλες ηπείρους στη χρησιμοποίηση των λιπασμάτων αυτών.

Παράγονται ακόμη σε μεγάλες ποσότητες **μαγγάνιο, χαλκός, βωξίτης, μόλυβδος, ψευδάργυρος, βανάδιο, κασσίτερος, μαρμαρυγίας, γραφίτης, σίδηρος, τιτάνιο και αμιάντο**. Το μόνο που **δεν υπάρχει στην Αφρική είναι το κάρβουνο**. Την έλλειψη αυτή την αναπληρώνει και με το παραπάνω η παρουσία του πετρελαίου.

Ο Πληθυσμός της Αφρικής

Αποτελείται από 1000 περίπου εθνικές ομάδες που έχουν διαφορετική γλώσσα, θρησκεία, διαφορετικά ήθη και έθιμα και διαφορετικό πολιτισμό.

Στη **Βόρειο Αφρική** οι κάτοικοι ανήκουν στη **λευκή φυλή**, είναι **Αραβες** και εκμεταλλεύονται τα πετρέλαια της Σαχάρας. Στην έρημο ζουν οι **Βεδουΐνοι**, οι οποίοι σιγά σιγά αφήνουν τη νομαδική ζωή και αρχίζουν να εγκαθίστανται στις πόλεις.

Στην **Κεντρική Αφρική** κατοικούν μαύροι ιθαγενείς, οι οποίοι δέχτηκαν **επιρροές από τους Ευρωπαίους αποίκους αλλά και μετανάστες από την Αραβία και την Ινδία**. Η περιοχή αυτή της Αφρικής είναι από τις φτωχότερες του κόσμου. **Η πείνα, οι αρρώστιες, η έλλειψη νερού και φαρμάκων οδηγούν σε αφανισμό τους κατοίκους**.

Η **Νότια Αφρική** ήταν γνωστή μέχρι πριν λίγα χρόνια για τον **αγώνα κατά των φυλετικών διακρίσεων και το ρατσισμό**. Από τα μέσα του 17ου αιώνα άρχισαν να έρχονται Ευρωπαίοι (Ολλανδοί, Γάλλοι και Άγγλοι) άποικοι με σκοπό να εκμεταλλευτούν το φυσικό πλούτο των περιοχών, χρησιμοποιώντας ως δούλους τους ιθαγενείς κατοίκους.

Ακόμα και όταν άρχισαν να δημιουργούνται ανεξάρτητα κράτη στην Αφρική μετά τα 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο αυτά ήταν κυριολεκτικά καινούρια, καθώς δεν υπήρχαν πριν. Ο χωρισμός σε κράτη ήταν τεχνητός και δεν έγινε με βάση τις φυλές των ανθρώπων με αποτέλεσμα σήμερα άνθρωποι της ίδια φυλής να συναντώνται σε διαφορετικά κράτη.